

Ekstrawagancka architektura mieszkaniowa w Holandii

Extravagant housing architecture in the Netherlands

Architektura holenderska przełomu XX/XXI wieku zaskakuje odmiennością. Nigdzie w Europie nie spotykaliśmy wówczas w najnowszych realizacjach tak wiele nowych, odważnych kreacji i pomysłów, gdzie uwagę zwraca stosowanie ostrych intensywnych kolorów, poprawiających nastrój w deszczowe dni eksponowaniem grafiki. Nowatorstwo i wartości mentalne, zatem pomysł i idea stają się ważniejsze niż elegancja i stosowanie kosztownych materiałów wykończeniowych. Pomysł lokowania wielorodzinnych budynków mieszkalnych bezpośrednio nad wodą lub wręcz na wodzie nie jest obcy w kraju, w którym niemal 1/3 terenu zostało wydartego morzu. Pięć sześciokondygnacyjnych brył apartamentowców, niczym pięć statków, zacumowanych w porcie zrealizowało w Huizen w latach 2002–2003 biuro Neutelings Riedijk Architecten BV z Rotterdamu. Skośna ściana każdej bryły mieści wydrążone w niej obszerne nasłonecznione tarasy dostępne dla mieszkańców¹.

Rehabilitacja Wschodnich Doków w Amsterdamie związana jest z rozwojem nabrzeża rzeki IJ oraz obok leżącej wyspy Zeeburg. Realizowana jest także budowa nowych wysp na jeziorze IJ-meer i rzece IJ (Diemerzeedijk, Pen, KNSM, Java, Borneo, Sporenburg²). W owych rejonach została zrealizowana niewysoka, trzy-, czterokondygnacyjna zabudowa mieszkaniowa, której autorami są znani architekci zarówno holenderscy, jak i wybitni architekci z innych krajów (m.in. West 8, OMA, Neutelings Riedijk Architecten, UN Studio, MVRDV, Enric Miralles). Udowodniono tutaj, że jeden budynek może zmienić wizerunek miasta. Przy sztucznej kei wysuniętej na północ Westerdoksdijk na wodach kanału Het IJ, który niegdyś pełnił rolę dużego portu przemysłowego, wyrósł w 2002 roku ogromny budynek mieszkalny, zaprojektowany przez grupę MVRDV. Zwany SILODAMEM, o równie dużej kubaturze – długi na 130 m, szeroki na 20 m i wysoki na 10 kondygnacji apartamentowiec zlokalizowano na końcu pomostu, bezpośrednio na wodzie³. Oprócz dojazdu samochodem (z garażem usytuowanym pod wodą) mieszkańcy mają możliwość poruszania się po porcie łódkami, cumującymi w podcieniach budynku mieszkalnego. Zaskakuje wygląd zewnętrzny budynku. Zatrzaśnięty w prostopadłościanie, którego korzeni można doszukiwać się w modernistycznych tradycjach architektury holenderskiej obiekt sprawia wrażenie ułożonych na sobie kolejno kontenerów o zróżnicowanych mocnych kolorach (ostrzy żółty, niebieski, pomarańczowy, brązowy, różne odcienie szarości) z wyraźnie zaznaczonymi odmiennymi wielkościami i kształtami kwadratowych i prostokątnych okien. Zatem elewacje zewnętrzne pozwalają na odszyfrowanie zmian funkcjonalnych poszczególnych mieszkań (apartamenty jedno- lub dwukondygnacyjne, z pracowniami, biurami lub ogrodami zimowymi). Wśród 157 mieszkań różnorodność typów

At the turn of the 20th century, Dutch architecture surprised us with its distinctness. We could not see so many new, brave creations and ideas in any latest European implementations then. The use of vivid, intensive colours which put us in a better mood on rainy days and the exposition of graphics rivet our attention. Innovativeness and mental values – ideas – seem more important than elegance and the application of costly finishing materials. An idea to locate multifamily residential buildings directly by the water or even on the water is not strange in a country where nearly 1/3 of the land was torn away from the sea. Five six-storey luxury apartment houses, resembling five ships moored in a port, were implemented in Huizen in the years 2002–2003 by Neutelings Riedijk Architecten BV of Rotterdam. A slanting wall of each building has large hollow sunned terraces accessible for the residents¹.

The rehabilitation of the Eastern Docks in Amsterdam is related to the development of the IJ River waterfront and the nearby Isle of Zeeburg. New islands on IJ-meer Lake and the IJ River (Diemerzeedijk, Pen, KNSM, Java, Borneo, Sporenburg²) are being implemented, too. These areas have low, three- and four-storey residential buildings designed by some outstanding Dutch and foreign architects (West 8, OMA, Neutelings Riedijk Architecten, UN Studio, MVRDV, Enric Miralles and others). They proved that one building could change the image of a city. In 2002, an enormous residential building, designed by the MVRDV group, raised near an artificial quay north of Westerdoksdijk on the waters of the Het IJ Canal which used to act as a large industrial port. A ten-storey luxury apartment house – called SILODAM, with a large cubature, 130 m long, 20 m wide – is located at the end of a pier, directly on the water³. Apart from vehicular access (with an underwater garage), the residents can move across the port in boats moored in the arcades of the residential building. Its external appearance is surprising. Trapped in a quadratic prism rooted in the modernistic traditions of Dutch architecture, the object resembles stratified containers in diverse strong colours (vivid yellow, blue, orange, brown, various hues of greyness), with the clearly indicated different sizes and shapes of square and rectangular windows. Thus, the external elevations

jest duża. Dostępne są z zaznaczonych zawsze mocnymi, intensywnymi kolorami korytarzy, galerii, mostków, schodów. Poszczególne segmenty obiektu budowane są niczym oddzielne domy jednorodzinne, podniesione do góry, ustawione jedne na drugich. Przypominają ułożone na nabrzeżu paczki czy pudła wylądowane ze statku. Koniec cypla jest także dobrym miejscem obserwacyjnym całego portu. Otwarte na wodę mieszkania stwarzają taką możliwość. Od strony zachodniej w przyziemiu przygotowano drewniany taras rekreacyjny dla mieszkańców, skąd możliwe jest oglądanie codziennego spektaklu odbywającego się na wodzie.

Formy, wywodzące się z euklidesowej geometrii – prostopadłości, sześciąt, przenikające się lub nakładane jedne na drugie, nagle wycinane, często inspirowane de Stijlem z początku XX wieku po doświadczeniach miękkich form architektury wirtualnej końca XX wieku zmieniają się. Nabierają zaokrągleń, wybrzuszeń, zawieńć. Owe przemiany dotyczą także budynków mieszkalnych, jak choćby wielokoskalowego wielorodzinnego Bloku 16 w Almere, projektowanego przez René Zuuk'a. Zrealizowany w latach 2002–2004 budynek wygląda niczym wydęty wiatrem żagiel bądź fała morską, bowiem obiekt usytuowano także bezpośrednio nad wodą i ma stanowić „bramę do portu”⁴.

W epoce komputera architektura się zmienia, bazując na trwaniu i oswojaniu przez odbiorców. Nie może konkurować z ekranem monitora, który jest zmiennym, szybkim nośnikiem informacji. Architektura jest także istotnym źródłem informacji, jej siła wyraża się poprzez trwanie i ciągłość. Do najbardziej istotnych wartości Holandii zaliczana jest od wieków tolerancja i otwartość. Właśnie te elementy wpłynęły na kształtowanie dobrej architektury. Odmienność nowej architektury holenderskiej niech scharakteryzują słowa Winy Maasa lidera grupy MVRDV: *...Uważam, że w architekturze jest miejsce na frywolność i jestem gotów kruszyć o to kopie. Jeśli ktoś twierdzi, że musimy hodować wyłącznie architekturę poważną, to będe się z nim spierał...*⁵

Przypisy:

¹ Philip Jodidio, *Architecture in the Netherlands*, Taschen, Köln, 2006, s. 93–97.

² Patrz: Bartosz Haduch, *Morze do mieszkania*, Architektura & Biznes, nr 10, 2002, s. 46–55.

³ Paloma Poveda (Red.) *MVRDV 1991–2002- starking and layering – artificial ecologies*, Elcroquis, Madryt, 2003, ss. 168–195.

⁴ Philip Jodidio, op. Cit. Ss.186–191.

⁵ *Na nowy wiek*, Hans Ibelings rozmawia z Winy Maasem, Architektura nr 05, 2003, s. 19. – zdaniem W. Maasa załamanie gospodarki holenderskiej w 2002 roku spowodowało zatrzymanie rozpoczętych realizacji architektonicznych i zahamowanie nowych.

Budynek SILODAM w Amsterdamie; fot. autor.

The SILODAM building in Amsterdam. Photo by the author.

make it possible to decipher functional changes in individual flats (one- or two-storey luxury apartments with studios, offices or winter gardens). Among 157 flats, the diversity of types is noticeable. They are accessible from intensively colourful corridors, galleries, small bridges or stairs. The individual segments of the object are constructed like detached houses, lifted, set on one another. They resemble parcels or boxes unloaded from a ship. The end of the promontory also makes a good spot for observing the entire port. It is facilitated by flats opened towards the water. The ground floor in the west has a wooden recreational terrace for the residents which makes it possible to watch the everyday spectacle happening on the water.

Forms which come from Euclidean geometry – quadratic prisms, cubes, intermingling or overlapping, suddenly cut out, often inspired by de Stijl from the early 20th century – change after the experiences of the soft forms of virtual architecture from the late 20th century. Curves, bulges and twists are added to them. Such transformations also concern residential buildings, such as the enormous multifamily Block 16 in Almere, designed by René Zuuk. The building, implemented in 2002–2004, looks like a windswept sail or a sea wave because it is situated directly by the water and expected to act as “the gateway to the port”⁴.

In the computer era, architecture changes basing on durability and accustomed recipients. It cannot compete against a monitor which is a changeable and fast carrier of information. Architecture is also a significant source of information whose strength is expressed by durability and continuity. For ages, the most important values of the Netherlands have included tolerance and openness. These elements influence shaping good architecture. The distinctness of new Dutch architecture are excellently characterized by Winy Maas, the leader of the MVRDV group: *...I think that architecture has room for frivolity and I am ready to lock horns over it. If someone claims that we must raise serious architecture solely, I will argue with them...*⁵

Endnotes:

¹ Philip Jodidio, *Architecture in the Netherlands*, Taschen, Cologne, 2006, pp. 93–97.

² See: Bartosz Haduch, *Morze do mieszkania*, *Architektura & Biznes*, No. 10, 2002, pp. 46–55.

³ Paloma Poveda (Ed.) *MVRDV 1991–2002 – starking and layering – artificial ecologies*, Elcroquis, Madrid, 2003, pp. 168–195.

⁴ Philip Jodidio, op. cit. pp. 186–191.

⁵ *Na nowy wiek*, Hans Ibelings rozmawia z Winy Maasem, *Architektura* No. 5, 2003, p. 19 – in W. Maas's opinion, the slump of Dutch economy in 2002 was caused by stopping and impeding architectural implementations.